

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Jesu Siculi
Caltasinettensis, In ... Universitate Messanensi Theologiæ
Primarii Professoris, Tractatus Quinque In Quinque
Ecclesiæ Præcepta**

Tamburini, Tommaso

Dilingæ, 1697

Caput VI. De Vespertino lentaculo permissio in die Jejunij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40032

am plus, minusve, quia hæc sunt minus nutritiva, quàm carnes & ova,

Pluries prædictam parvitatem sumens eodem die, an violet Jejunium?

40. **I**nquires sextò. Quid de sumente pluries modicam cibi quantitatem præter solitum prandium, ac ientaculum?

41. Respondeo. Sic omninò violari Jejunium, quando scilicet ex multis parvis conficitur unum satis notabile; tunc enim omnes illæ modicæ comestiones uniuntur in ordine ad refectioem, & nutritionem notabilem corporis, quò pacto stare Jejunium non potest; sicuti solemus dicere de modicis furtis, quæ quando perveniunt ad notabile damnum proximi, consurgit furtum grave, ac mortale; idèmq; dicere consuevimus de modicis servitiis factis, sed multoties eodem die festo repetitis. Legite Sanchez in lib. 1. Decal. c. 4. n. 11. aliòsque citatos à Pasqualigo decis. 140.

42. Sanè olim huic nostræ doctrinæ aliquis fortasse sese opponere, sive meritò, sive immeritò potuisset; Verùm hodie SS. Alexander VII. inter cæteras propositiones damnatas, de quibus supra meminimus, hanc damnat, quæ est vigesima nona in ordinè.

In die Jejunij, qui sapius modicam quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit Jejunium.

43. Dubitabis hic: Si quis habeat hunc volitionis actum, immò etiam sic exequatur. Ego volo per omnes

dies quadragesimalis Jejunij, semel tamen in die, ultra plenam meridiei refectioem, vespertinumque ientaculum, aliàs duas uncias ciborum minime prohibitorum sumere, peccatne mortaliter? Ratio dubitandi est, quia illa omnia modica uniuntur in illo actu voluntatis, & videntur facere unum quid notabile, atque adeò graviter peccaminosum.

44. Respondeo. Hunc non peccare mortaliter; nam solùm proponeret facere, & faceret diversa peccata venialia pro diversis diebus, quibus diebus cum sua particularis sit addicta obligatio, una nimirum independens ab alia, ut etiam sua propria cuiusque diei nutritio; idè illa modica non uniuntur ad conflandam violationem ullius Jejunij. Ita Thomas Sanchez loco cit.

CAPUT VI.

De Vespertino Ientaculo permisso in die Jejunij.

De ejus Quantitate.

1. **I**nquires primò. Quandoquidem in Jejunio adhiberi licet refectunculam, sive carnulam ob sustentationem naturæ, seu ad somnum sequentis noctis conciliandum. Inquires, inquam, in qua quantitate licitè sumi illa possit?

2. Respondeo. Azor apud Pasqualigum decis. 88. ait, esse mensurandam

dam juxta singularum regionum consuetudinem.

3. Reginaldus, & Layman, apud eundem, aiunt, posse sumi quartam partem cœnæ, quia id cæteris materiis quarta pars alicujus rei judicatur pars illius parva. Profectò si vera esset hæc mensuratio, qui die festivo laboraret per sex horas, judicaretur laborare per parvam diei integri partem, quod nemo dixit.

4. Grassius apud eundem dicit, posse sumi ex cibis quadragesimalibus quantitatem duarum, aut trium unciarum.

5. Sâ apud eundem quantitatem unciarum quatuor.

6. Villalobos, aliique apud eundem extendunt usque ad sex uncias.

7. Hieronymus Perez apud eundem usque ad septem.

8. Fagundez denique apud eundem asserens, hanc opinionem approbatam fuisse à Suario, extendit usque ad uncias octo. Semper autem, loquimur de libra, unctisque Romanis, & ut nostrates loquuntur (*alla sottile*) ut supra item sæpè monuisse, me memini.

9. Ex his sententiis prima, & secunda, cum non determinent mensuram, locum dant scrupulis, & perplexitatibus 3. 4. & 5. rigidam dant determinationem. Sexta ergo, & septima sunt præferendæ; & jam hæc nostra ætate usurpatur à timoratis alterutra ex his, easque docent plurimi, Henriquez, Trullench, uterque Sanchez, Diana, Turrianus, aliique apud eundem Pasqualigum *decif.* 91. Ratio autem hu-

jus probabilis sententiæ est, quia tota hæc quantitas meritò habetur pro modica, & ex alia parte est apta ad finem subministrandi aliquo tandem modo adjumentum naturæ, & juxta benignitatem Ecclesiæ temperandi rigorem Jejunii, sed non illud destruendi.

10. Quæres primò, si mihi sufficerent ad prædictum finem duæ, vel tres cibi uncia, licitè ne septem, vel octo assumere?

Respondeo, posse, saltè sine mortali, quia in rebus moralibus debemus sequi, quod per se est secundum communem existimationem, & usum, non verò, quod est tibi per accidens. Adde, si tu es adeò parvi cibi, ut tibi sufficiant duæ, vel tres uncia, certè valdè debilis complexionis es, atque adeò etiam meridiè parcè comedisti, unde tantò ampliùs vespertina refectioe indigebis.

11. Confir. quia quando serò cibus à te manè assumptus non est digestus, sufficeret fortassè tibi, si solùm semel comederes; & tamen communis est sententia apud Lessium *lib. 4. cap. 2. dub. 2.* te posse sumere integrum consuetum jentaculum, quia hoc concessit omnibus lex, seu legitima consuetudo, atque adeò etiam tibi per accidens satietate matutina repleto. Ita tenet etiam Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 8. quest. 4.* Joan. Sanchez *disp. 52. num. 6.* aliique, & quamvis tunc pecces contra temperantiam, vel tui ipsius charitatem, si tua sanitati sic notabiliter noceas; non tamen peccares, saltè graviter, contra Jejunii præceptum.

12. Quæres secundò: Si quis dicitis uncijs octo adderet unam, vel alteram, quæ, ut supra vidimus, est parvitas materiæ, adderetne sine mortali?

13. Respondeo. Pellizar, *tom. 1. tract. 5. num. 11.* & Diana, *p. 9. tract. 6. resol. 15.* ajunt, addi sine mortali, quia additur, quod modicum est. Pasqualigus *loc. cit.* id negat; quia hoc aperit viam ad introducendam binam plenam refectionem. Ego censeo, si hæc additio fiat bona fide ex eo scilicet, quod non teneatur homo ad libram mensurare suum jentaculum, undè moraliter credat, id, quod sumit, esse intra uncias octo, cum tamen sit supra, illum non condemnarem ex eo capite, quod bona fide in mentem non venerit suum jentaculum ad subtiliorem trutinam meliùs expendere. At verò addeantem scienter illud plus, sanè condemnarem, quia video, sumere intra diem Jejunii duas cibi uncias esse quidem parvitatem materiæ, sed video item eandem sumere de industria cum alijs octo notabiliter excedere quantitatem jentaculi.

14. Quæres tertio, possumne licitè panem octo unciarum, quem, ut mox dicemus, licitè sumo pro toto meo jentaculo, possumne, inquam coquere in aqua, & totum sumere?

15. Respondeo. Licitè posse, dicit Bossius, Leander, Pasqualigus eos citans *dec. 106.* sed ego sequor omninò Filliucium *tract. 26. p. 2. t. 2. n. 31.* qui omninò negat; siquidem liquor ille, ait, seu aqua fit propter coctionem cum illo pane cibus solidus multarum unciarum, & ita excedens mensuram jentaculi. Ego illam rationem assero,

canula intròducta est sub illo modo, ut sit refectione, & non plena refectione, & ad satietatem; at quicumque prædictum panem cum aqua elixatum comedit, plenè, & ad satietatem se reficit; ergo, &c.

Minor mihi certa est, nam quidam meus Paterfamilias, ut rem hanc experiretur, coxit, seu elixavit prædictum octo unciarum panem in sufficienti aqua, & ex hujusmodi coctione adeo magnam pulmentum confavit, ut ex illa, satiato jam amico, aliquid superesse. Non ita se habet, si panem prædictum, vel biscoctum infundas in vinum, vel aquam, quod certè aliquantulum inrumelcit, quia in hoc casu non adest actio ignis coquentis, nec illo satiatur homo; & deniquè de hoc adest consuetudo Fidelium, quæ non est de pane illo cocto.

16. Illa duo denique hæc sunt meditatione digna. Primò, non esse audiendum quemquam dicentem, quantitatem octo unciarum non debere intelligi quoad fructus valde humidos, ut est una, ficus recentes, quia duodecim unciæ, horum fructuum sunt unciæ octo fructuum siccorum, & illis æquivalent. Non est, inquam, audiendus, quia sic comederet quis integram cibi libram, quod nimis diminueret observantiam Jejunii. Nam illè succus fructuum recentiorum cibus est, quia non est potus, & item directè sumitur, ut cibus, & directè alit, cum non sit cibi vehiculum, juxta ea, quæ supra diximus de potu.

17. Secundò. Nec est audiendus Layman *lib. 4. tract. 8. num. 9.* dicens, nobi-

nobiliores, & qui studiis vacant, posse vespertinam refectioem largiorem sumere, quam alii, nec Leander, *tr. a. dist. 4. quest. 32.* dicens idem de illis, qui difficilius somnum capiunt; ajo enim, solum tunc posse recipere aliquid amplius de dicta refectiuncula, quando necessitas tunc sanitatis, vel officii id notabiliter exigit, quae est communis excusatio, de qua suo loco infra, non verò est ex capite nobilitatis, vel officii.

Exceptio pro vigilia Nativitatis Domini.

18. Superest hic explicare benignitatem in sumenda largiore cœnula in Vigilia Natalis Domini. Dico enim in hac vigilia ob lætitiã tantæ festivitatis concessam esse largiorem refectiunculam.

Verùm sciscitaberis, Quantomam largiorem? Respondeo licere sumere duplo circiter majorem, hoc est, pertinentem ad uncias sexdecim, & quidem propter paritatem rationis ex iisdem obsoniis, quibus in cæteris Jejuniiis licet nos uti possumus. Ita Tom. Sanchez *lib. 5. Consil. dub. 26.* Joa. Sanchez *dist. 52. num. 10.* Pagundez *Praecepto Eccles. 4. num. 19.* Diana item *p. II. tr. 7. ref. 12.* qui aliqua benigniora habet de hac Vigilia.

An idem concedatur in Jejuniiis aliis lætitiæ, nimirum in Jejuniiis Paschatis, Pentecostes &c. dicemus *infra c. 9.*

19. Quod dictum est de hac Vigilia Natalis Domini, intellige cum utroque Sanchez citato, etiam si incidat in diem sabbati, in quo celebratur Jeju-

Tambur. de Praecept. Eccles.

nium Quatuor Temporum, quia magis dignum trahit ad se minus dignum. Quare si festum Natalis sit celebrandum prostridie, nempe die lunæ (quia dies sabbati est jam vigilia Nativitatis, quamvis etiam sit Jejunium Quatuor Temporum) hæc prærogativa benignioris jentaculi vigiliæ conceditur.

Atque ex dictis fit, ut si quis voverit jejunare in dicta Vigilia Nativitatis, possit vespere refectiunculam solito majorem modo dicto sumere, quia vovit Jejunium illud, sicuti in ea Vigilia servatur à Fidelibus. Excipe tamen, nisi exprisè rigorosum Jejunium promiseris, vel ex professione Religiosa ad idem rigorosum obligetur.

De ejusdem jentaculi qualitate.

20. Inquires tertio: Quodnam genus cibi possumus in prædicta quantitate sumere pro Jejunii jentaculo?

21. Respondeo: Quamvis multi Doctores determinent solum posse sumi eos cibos, qui usui sunt in secundis mensis, qualia sunt electuaria, bellaria, nuges, olivæ, fructusque cæteri, & per alios solum pisciculi parvuli, & similia; non verò sumi posse cibos quoscunque, quamvis Quadragesimales; nihilominus hodie jam probabilissima sententia est apud Leandrum, & Patqualtium *loc. cit.* posse ex quocunque cibo quadragesimali. Unde sine scrupulo possunt adhiberi septem, vel octo circiter solius panis uncia Romanæ, vel solius alterius cibi legalis, vel partim ex pane, partim ex aliis iisdem

U u

cibis;

cibus; siue hi sint legumina, siue herbarum, siue pisces recentes, quamvis magni, siue pulres ex cremore triticeo, vel ex amygdalis, siue ex piscibus siccatis, vel sale conditis, siue ex aliis similium generum, modò, ut dictum est, non transcendatur debita quantitas. Ratio huius doctrinæ satis sufficiens illa pro modo vobis sit, quia iam usus Fidelium timoratorum hodie hanc præxim sine scrupulo comprobatur.

22. Dictum est (ex sibi Quadragesimalibus) nam de lacticiis, & ovis, quando hæc licite adhibentur in Jejunio, non est idem D. D. Judicium. Dicamus prius de lacticiis, mox de ovis.

23. De lacticiis, nempe caseo, butyro, lacte &c. negant, posse hæc licite adhiberi in jentaculo vespertino Sanchez, & Leand. apud Pasqualigum decis. 114. Concedit ipse, adducens Turrianum, Layman, Bossium, aliosque, quam sententiam ego probabilem puto. Ratio est, quia non apparet ratio, unde ea certò prohibeantur jentaculo, posito, quod in tali Jejunio licite, ut supponimus, ipsa comedantur. Adde, si per Auctores, qui rigidissime agunt de jentaculo, assumi possunt, quæ adhiberi solent in secundis mensis, sicuti sunt fructus, dulciaria, &c. cur excludi debeat caseus, qui solet in dictis secundis mensis passim ab omnibus adhiberi? An possit licite sumi integrum jentaculum ex solis lacticiis; dicam infra c. ultimo à n. 32.

Nota eundem Leonardum, quem diximus, esse in negativa sententia; tamen ex alio capite liberat a mortali

(non tamen potest à veniali liberari, ut supra vidimus) comedentem aliud quid lacticiorum pro jentaculo, hoc est, ex capite parvitas materiæ; si enim ait, sumatur solum media uncia lacticiorum, parva materia sumetur. Ita ille tr. 5. disp. 5. q. 49. citans Dian. Villalobos, Truilench.

24. De ovis quidquid concedatur cum Bonacino, Pasqualigum decis. 111, negandum omnino est cum Sanchez, Bossio, Leandro, Fillucio, Turriano, aliisque apud eundem. Ratio potissima est, quia ova sunt maxime substantia, validaque nutritionis, atque adeo ex diametro opposita sunt Jejunio; ita ut, nisi expressè Ecclesia hæc inter lacticia numerasset, ritè esset ab eis in Jejunio abstinendum, sicut à carnibus; sed Ecclesiæ benignitas id indulgit; & certè in casu nostro de jentaculo nunquam invenies, qui videns Fidelem ova vespere comedentem, judicet, eum Ecclesiasticè jejunare. Non sic de caseo, aliisque similibus lacticiis; quæ, ut omnes fatentur, minus sunt nutritiva, & nullo modo in hoc ovis similia; nam propterea viribus destitutis ovorum vitellos propinant medici, non verò alterius generis lacticia.

25. Memineris autem biscoctorum, & placentulas ex immixtis ovis confectas posse sumi in jentaculo illius Jejunii, in quo conceduntur lacticia. Ratio est, tum quia solet ex coctione quasi evanescere modicum illud ovorum, quod immiscetur, ut supponimus, & supra diximus cap. 4. à num. 13 tum quia in octo uncias talium biscoctorum satis parva quantitas (ut supponi debet) est.

est: id quod certè à mortali te excusabit.

De Tempore, quo sumenda est vespertina refectio.

16. Inquires tertio: Cum refectiuncula introducta sit, ut fiat sub noctem ad somnum conciliandum, potestne licitè nihilominus transferri in meridiem, vel in aliam horam?

27. Respondeo: Quinque modis potest hæc transpositio fieri. Primò si meridiem jentes, & sub vesperas plenè te reficias.

Secundò, Si manè diluculo jentes, & eodem modo plenè cœnes sub vesperas.

Tertio, si manè diluculo jentes, & mox in meridiè plenè comedas, omittas vespere omni refectio.

Quarto, si paulò ante, quàm vespere plenè cœnes, e. g. duabus, vel tribus horis antea, jentaculum sumas.

Quinto, si paulò post, quàm in meridiè plenè te refecisti, sumas jentaculum post duas e. g. vel tres horas. Jam de singulis.

28. Si te primo modo geras etiam sine necessitate, licitè te geras, quia posito, quòd jam introductum sit jentaculum in Jejunio, illud licitum absolute est; & ex alia parte rigorosè erit sic tuum Jejunium, siquidem toto integro die cum solo jentaculo remanebis. Id quod idem fieri posse in Vigilia Natalis Domini, quando pinguior conceditur refectiuncula, probabile etiam propter eandem rationem est.

29. Si verò te geras secundo modo puto propter tantam temporis anticipa-

tionem in sumendo jentaculum, te peccare venialiter, si causa rationabili careas. Venialiter, inquam, quia in re parva mutas ordinem Jejunii; non verò mortaliter, quia in substantia nihil ultra debitum sumis, & simili modo, quem diximus *numer. precedenti*, manens toto die sine alio cibo, sufficienter, & fortassè plus debito corpus macerabis.

30. Si tertio modo, nec te de mortali condemnare audeo, nec item audeo te sine notabili causa, vel sine dispensatione liberare à mortali. Non hoc secundum, quia hæc videtur nova forma Jejunii, cum Ecclesia solùm concedat in meridiè, & vespere, non verò in meridiè, & manè, tanta enim vicinitas non usurpatur à timoratis. Nec primum, hoc est, non te condemnare audeo, quia sic ponitur substantia Jejunii, quæ salvatur cum cœnula, & cœna; & quia quod à mane ad meridiem deest de inedia, supplebitur à meridiè usque ad noctem.

31. Si quarto, vel quinto modo, idem dic, quod in modo tertio precedenti, advertendo, quòd quò magis appropinquat cœna ad cœnulam, tanto difficilius concedi debet, quia magis sic receditur à forma Jejunii conueta ab Ecclesia, nisi tam proximè hæc uniantur, ut consent unam moraliter integram refectio.

32. Illud occurrere posse, fateor, ut qui summo mane nesciens, vel non advertens esse diem Jejunii, sumat jentaculum, tunc profecto licitè, etiam sine causa, poterit, sive meridiè, sive paucis interjectis à meridiè horis, ple-

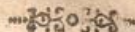
CAPUT VII.

De hora sumendi plenam refe-
cionem in die Jejunij,

ne comedere; nam propter illam bonam fidem ientaculum matutinum poterit habere rationem vespertinae cenulae; siquidem bona fides valde delevit inconueniens ductum à forma jejunandi; & ex alia parte non est cogendus Fidelis ad severiorem abstinentiam.

33. Petes hinc denique; si quis ob negotia gravia, vel infirmitatem Jejunare, nequit, nisi ientando mane, sed prandendo vespere, jejuna-rent tenetur?

34. Respondeo verbis Quintana-duennas, tom. 2. singularium tract. 9. sing. 17. qui sic habet: *Communis sententia est, hunc non teneri hoc modo jejuna-re. Sic Fillucius tom. 2. tract. 27. cap. 6. num. 130 Joann. Sanchez disp. 34. num. 13. quibus adde Mendo in Bull. Cruciatæ disp. 13. cap. 1. num. 2. Leonardum de Praecept. Eccl. tom. 3. tract. 5. disp. 8. quest. 30. Verum teneri hunc ad jejunandum, videtur Doctis Recentioribus, quos consului, quia haec circumstantia cum sit compassibilis cum Jejunio, non potest tollere Jejunij obligationem. Sicuti, qui potest cum ovibus jejunare, & non potest sine illis, quis dubitet, debere cum illis? Et sicuti, qui non posset ob negotia recitare horas suo tempore, sed posset, e. g. mane, omnes simul, sane ad illas obligaretur. Et ratio a priori est; quia quando remanet essentia praeccepti, ut hic, non tollitur ob ejus accidentalibus. Haecenus ille, & ego.*

1. **I**N superiore aetate tempus plene reficiendi in Jejunio extra Quadragesimam erat hora nona diei, hoc est, hora tertia post meridiem, ut notat Covarruvias lib. 4. variar. Capitul. 20. n. 14. In Quadragesima vero erat sub vespere, hoc est, hora tertia post nonam. Dividebatur enim totus dies, siue longior, siue brevior in duodecim horas, maiores in aetate, breviores in hyeme. Et prima tres hora dicebantur Prima; sequentes tres hora dicebantur Tertia; sequentes tres Nonam; sequentes denique tres, hoc est, tres ultimae, dicebantur Vesperae. At hodie ex consuetudine legitima, atque ab universali Ecclesia approbata, est hora Meridiei.

2. Duo autem nota. Primò, horam meridiei esse, quam notat horologium solare ex arte factum, quod solet praecedere per semihoram circiter nostra horologia Italica rotalia bene regulata, ac gubernata. Et quidem mathematicè, & exactè loquendo, praecedit per quadrantem hyeme, per quadrantem cum dimidio vere, & autumnò; per semihoram in aetate, ut anno superiore diximus ex Ricciolio, id calculante, quem etiam refert Pellizzarius tom. 1. man. tract. 5. cap. 8. num. 105.

Secundò nota, non prohiberi volenti tardius plene comedere; nam poterit in meridie ientare, dilata cen-

morisque ad Vesperas juxta dicta capit. præced. nam sic profecto rigorosius jejunabit.

3. His tanquam certis habitis, inquires primò, an si quis anticipet dictam horam meridiæ, frangat Jejunium, & peccet?

4. Respondeo. Quòd non frangat Jejunium, certum sit ex omnium sententia, quia sic non est violata substantia Jejunii, quæ consistit in unica plena refectione cum suo vespertino ientaculo ex sibus non veritis. Id autem ex eo manifestè collige, quia sic anticipans obligatur ad servandum Jejunium, ad quod non obligaretur, si fractam illud Jejunium esset in substantia.

5. At verò, an peccet, dissensio est inter DD. Quare duplex est sententia.

Prima, quam sequuntur ferè viginti septem DD. citati à Pasqualigo dec. 146. inter quos recensentur Fagundez, Thom. Sanchez, Reginald. Sylv. aliq; dicit, peccare mortaliter eum, qui notabiliter anticipat, quia tunc fit contra præceptum, ne comedatur ante Meridiem.

6. Secunda, quam sequuntur ferè triginta citati ab eodem, inter quos numerantur Toletus, Fillucius, Lessius, Medina, Basszus, Bonacina, aliq; dicit, non peccare mortaliter, quia nullibi reperitur præceptum allatum à prima sententia; ergo non est à nobis asserendum; & ex alia parte inedia molestiam, quæ non tolerabitur manè, tolerabis intra diem usque ad noctem. Esse tamen veniale, iidem do-

cent, quia tam citò ad prandium accurrere, quando omnes ferè Fideles meridiem expectant, nonnulla deordinatio est, quam sanè absque dubio tollet aliqua causa rationabilis, studij e. gr. itineris, negotii, &c.

7. Nota autem pro sequentibus primam sententiam, posse prædictam plenam refectionem eos facere una hora circiter ante meridiem in hyeme, & duabus in æstate. Ita Bossius sect. 4. de Jubileo cap. 18. casu 100. Ratio est, inquit, quia una hora ante, vel post punctum præcisum meridiæ hyemalis, & duæ ante æstivum, quando longior est dies, potest hac in re moraliter haberi pro meridiæ. Hinc quoniam mendicantes, quique horum privilegia participant, gaudent facultate anticipandi refectionem Jejunii per horam, ideo poterunt hi prandere duabus horis hyeme, ait Bossius, & tribus æstate ante meridiem solaris horologij, nam alteram dat moralitas meridiæ, reliquam Pontificis concessio.

8. Et quia multi probabiliter concedunt, comedere semihora ante statutum, vel concessum tempus, etiam sine causa, non esse notabilem culpam, quia parum pro nihilo reputatur; idcirco hyeme poterunt duabus horis cum dimidia, æstate tribus cum dimidia ante solarem meridiem mensæ accumbere. Et quidem ex causa studij, itineris, negotii, &c. etiam sine veniali. Atque hæc quantum jejunantibus faveant etiam in opinione illa rigorosa, jam vides.

9. Quæres, an in Quadragesima liceat obligatis ad Horas Canonicas

comedere ante recitationem Horarum Vespertinarum? Ratio dubitandi est, quia in rubricis præscribitur, eo tempore vespertas esse recitandas ante comestionem.

Respondeo. Merito id rubricæ præscribunt, quia comestio in diebus Jejunii Quadragesimæ, ut modò num. 1. diximus, olim usque ad vespertas differebatur, nam propterea vocabatur cæna, non prandium. Verùm quia ex una parte hæc rubrica, sive pro recitanti in Choro, sive extra Chorum, non est præceptiva, sed directiva, atque adeò non obligans cum tanto rigore; & ex alia parte hodie comestio jam ex usu legitimo fit in meridie; ideò licebit, Vespertas post comestionem recitare, maxime extra Chorum, nam in Choro congruum est, servare morem suæ Ecclesiæ. Immodò fertur, sapientissimus Cardinalis Bellarminus dicere solitus fuisse; quandoquidem in nostra ætate à sua hora dejecta est comestio, non esse conveniens, ut vespertina recitatio deiciatur à sua,

CAPUT VIII.

*Qua hora incipit, desinitque
in die Jejunij obligatio jejunandi.*

1. **I**N hac materia Jejunij dies intelligitur à media nocte unius diei inclusive usque ad mediam noctem sequentis diei exclusive: itaque si sit jejunandum die c. g. abbati, incipit obligatio à media nocte post diem Vene-

ris, & desinit à media nocte ante diem Dominicam.

2. Inquires autem primò, Cùm media nox, sicut & merides sumi possit mathematicè, & sumi etiam possit moraliter, ex quo computo incipiam, vel finiam Jejunii mei tempus; media enim nox mathematicè est ipsum punctum, & momentum mediæ noctis, media verò nox moraliter sumpta, ita est ipsum punctum mediæ noctis, ut tamen accipiatur morali, seu humano modo, hoc est, sine tanta subtilitate, & rigore computi, sed sicuti communiter omnes accipiunt. Et solent quidem communiter accipere in hac materia Jejunii media hora plus, minusve ante, vel post prædictum punctum prædictum mathematicum mediæ noctis. Dico (*in hoc casu Jejunij*) ubi ex Fidelium estimatione, & usurigorosus est præceptum, quando loquimur de media nocte, quàm quod dixit Bofsius in illo alio casu de meridie d. e. præcep. num. 7.

3. His ergo positis, inquires, quomodo accipienda est media nox in Ecclesiastici Jejunii materia? Nam pro Jejunio naturali ad Evcharistiam sumendam, latè diximus anno superiore.

Respondeo: Si quis sciat, vel faciliè ex horologiis, seu aliunde scire potest punctum noctis mediæ mathematicum, secundum illum debet se gerere, nec post illud, ne per minutum quidem, in casu proposito, potest carnes comedere. Ratio est, quia supposita scientia de mediæ noctis momento, vel facilitate morali eam habendi, non possum etiam hu-